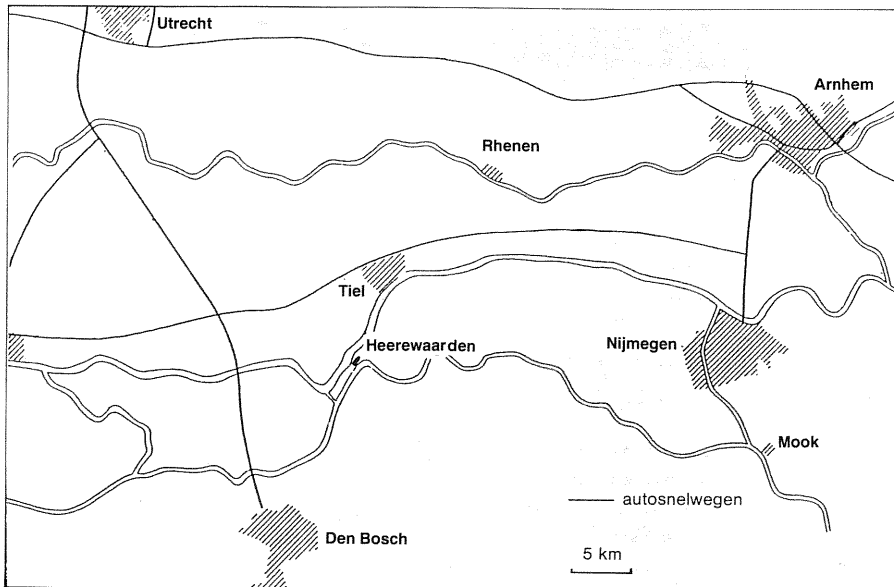

Figuur 2: Het Maasoeverbied

uitbreidingen. Men wil bijvoorbeeld bij Heddell een vakantiedorp van 400 à 500 verblijfseenheden bouwen.

Uit de literatuur blijkt dat er een verband bestaat tussen de *ontwikkelingsfase van de recreatie* en de *reacties van de plaatselijke bevolking*. Dat wil zeggen dat hoe verder de recreatie zich ontwikkelt, hoe groter en ingrijpender de gevolgen worden en hoe negatiever de bevolking daarop reageert. Uit buitenlandse onderzoeken blijkt dat grootschalig toerisme wel degelijk belangrijke gevolgen heeft voor de bevolking ter plaatse.

Milieu-effectrapportage

Voordat overgegaan wordt tot planning van grootschalige recreatieprojecten is het dus noodzakelijk onderzoek te doen naar de mogelijke gevolgen voor de lokale bevolking. Een *uitgebreide* milieu-effectrapportage is hier wellicht een goed kader voor.

Milieu-effectrapportage (m.e.r.) houdt in dat de gevolgen van een activiteit voor het milieu worden onderzocht vóórdat die activiteit gerealiseerd gaat worden. Alternatieven voor de beoogde activiteit vormen een belangrijk onderdeel, waarbij ook gekeken wordt naar de ontwikkelingen binnen de bestaande situatie als er geen activiteit plaats zou vinden. Aan de hand van de resultaten van de m.e.r. wordt uiteindelijk het meest geschikte alternatief gekozen. De m.e.r. dient het milieubelang een volwaardige plaats in besluitvormingsprocessen te geven.

In Nederland zal het systeem van m.e.r. worden toegepast op een aantal grootschalige projecten, waartoe ook het aanleggen van grote voorzieningen voor recreatie en toerisme worden gerekend.

Sociale omgeving

Bij de m.e.r. zullen alleen de gevolgen voor het fysieke milieu worden onderzocht, met name de gevolgen voor bodem, water en lucht. De gevolgen voor de mens worden beperkt tot invloeden op de *beleving* van het milieu, o.a. stankoverlast en geluids-

hinder. In de Verenigde Staten is men wat dat betreft veel verder. Daar wordt in een milieu-effect rapportage ook aandacht besteed aan de gevolgen voor de *sociale* omgeving. Gevolgen voor levenswijze, bereikbaarheid, sociale interactie, bevolkingsgroei, recreatiemogelijkheden en werkgelegenheid zijn aspecten die in de Amerikaanse effectenstudies zijn te vinden. Er is hier dan ook sprake van *fysieke* en *sociale* milieu-effectrapportage. Hoewel in Nederland een aantal elementen uit het Amerikaanse systeem zijn overgenomen, is dit met betrekking tot dit soort effecten niet of slechts zeer beperkt gebeurd. Sociale gevolgen waarvan er hierboven een aantal zijn genoemd komen noch in bestaande Nederlandse effectenstudies, noch in het Wetsontwerp Milieu-effectrapportage voor.

Beslissingen over de aanleg van nieuwe recreatieprojecten kunnen pas verantwoord genomen worden wanneer er meer inzicht bestaat in de sociale gevolgen van dergelijke projecten. Empirische onderzoeken in Nederland moeten eerst verdere aanwijzingen geven omtrent de relatie tussen omvang en effecten van recreatievoorzieningen. Milieu-effectrapportage biedt voor dergelijke onderzoeken een goed kader, aangezien deze dan systematisch plaatsvinden bij alle voorgenomen recreatieprojecten en geen vrijblijvende bezigheden worden. Gelet op het gebrek aan kennis omtrent sociale gevolgen van recreatie op grote schaal, verdient het de voorkeur bij beslissingen over de aanleg van nieuwe projecten vooralsnog uit te gaan van kleinschalige recreatieprojecten, waarvan de sociale gevolgen beperkt zijn.

auteur : M.A. Firet
titel : Sociale gevolgen van recreatie; een case-study
verkrijgbaar : Te leen: Bibliotheek Geografisch en Planologisch Instituut, Katholieke Universiteit Nijmegen

Man-vrouw-vrije tijd

◀ 10

paalde activiteiten of bezoek aan accommodaties worden gevonden. Maar uit kwalitatief onderzoek blijkt, dat vrouwen in hun vrije tijd vooral activiteiten ondernemen waarin ze de aangeleerde relationele en emotionele vaardigheden kunnen gebruiken: in hun vrije tijd zoeken ze contact met anderen, en dat contact is belangrijker dan de *ruimtelijke omgeving*. In het recreatiegedrag van mannen nemen fysieke vaardigheden zoals sportprestaties een veel grotere plaats in dan in dat van vrouwen. Wanneer bijvoorbeeld een gemeente van deze kwalitatieve verschillen op de hoogte is en een beleid wil voeren dat vooral vrouwen moet stimuleren om te gaan sporten, dan kan men ertoe overgaan de mogelijkheden voor *recreatieve sportbeoefening* uit te breiden².

We zijn allemaal met deze kwalitatieve verschillen opgevoed, en ook de wereld om ons heen beoordeelt ons ernaar. Het is voor vrouwen binnen de heersende normen moeilijk er alleen op uit te trekken zonder verdacht te worden van 'husband-hunting'. Een man die verklaart niet te houden van competitiesport omdat hij er geen zin in heeft, moet steeds een strijd aangaan met zichzelf en anderen, en wordt met scheve ogen aangekeken.

Recreatiestijl

Kwalitatieve verschillen tussen mannen en vrouwen; jongeren en ouderen; armen en rijken; zwarten en blanken, zorgen ervoor dat iedereen een eigen *recreatiestijl* heeft. De ruimtelijke omgeving kan gelegenheid bieden om bepaalde activiteiten te ondernemen, maar het wel of niet deelnemen aan recreatieve activiteiten of het bezoeken van recreatiegebieden is sterker afhankelijk van de maatschappelijk bepaalde recreatiestijl.

Een ander recreatiebeleid, waarin niet aantallen wandelaars per ha. bos of surfplanken per m² wateroppervlak voorop staan, vereist een andere deskundigheid. Bij recreatie-onderzoek en -beleid kun je veel hebben aan ruimtelijk inzicht en het vermogen te balanceren tussen tegenstrijdige belangen, maar je moet allereerst een stevige kwalitatief-wetenschappelijke basis hebben om op te staan. Want als je over de kwalitatieve aspecten van recreatie begint, dan ben je bij planologen met een kwantitatieve inslag aan het verkeerde adres.

2. Dat is sportbeoefening die niet wordt bepaald door het competitie-element.

Auteurs : L. Bloemen, V. Versteeg
Titel : Mooi weer planning, een feministische kritiek op de uiteengelegde wereld
verkrijgbaar : Bibliotheek Planologisch en Demografisch Instituut, Universiteit van Amsterdam (te leen)